

TRANSFORMACIJA RANŽIRNE STANICE U NOVOM SADU U MUZEJ ŽELEZNICE I MULTIFUNKCIONALNU DVORANU**TRANSFORMATION OF THE ROUNDHOUSE STATION IN NOVI SAD INTO A RAILWAY MUSEUM AND A MULTIFUNCTIONAL HALL**

Mirjana Todorović, *Fakultet tehničkih nauka, Novi Sad*

Oblast – ARHITEKTURA

Kratak sadržaj – *Zasnovan na revitalizaciji industrijskog nasleđa i prenameni objekata od istorijske važnosti, ovaj rad predlaže rešenje za neprocenjivo vredan, ali zapušten i ruiniran prostor stare ranžirne stanice u Novom Sadu. U skladu sa idejama revitalizacije, predloženo rešenje čuva svu lepotu postojeće arhitekture uz dodavanje određenih elemenata kako bi se od ranžirne stanice napravilo muzej železnice i multifunkcionalna dvorana.*

Ključne reči: *železnica, ranžirna stanica, industrijsko nasleđe, prenamena, muzej, multifunkcionalna dvorana*

Abstract – *Based on the revitalization of industrial heritage and the repurposing of historically important buildings, this paper suggest a solution for the priceless, but derelict and abandoned location of the old roundhouse station in Novi Sad. In accordance with the ideas of revitalization, the proposed solution keeps all the beauty of the existing architecture with the addition of certain elements in order to make a railway museum and a multifunctional hall out of the roundhouse station.*

Keywords: *railway, roundhouse station, industrial heritage, repurposing, museum, multifunctional hall*

1. UVOD

Predmet istraživanja je ranžirna stanica u Novom Sadu koja je trenutno van funkcije. Stanica se nalazi uz novoizgrađeni Bulevar Evrope koji efektivno deli gradska naselja Novo Naselje i Detelinaru. Analiza lokacije upućuje na potrebu da ovaj neiskorišćeni i zapušteni prostor promeni svoju namenu tako da bude koristan i vizuelno atraktivan žiteljima ova dva gradska naselja. Multifunkcionalna dvorana, koja inače nedostaje u ovom delu grada, te moderno koncipiran muzej železnice udahnuli bi novi život nekadašnjem centru železničkog transporta. U procesu promene lokacija industrijskog nasleđa u turističke atrakcije, promoteri turizma kao i zajednice koje žive u okolini pretvaraju ih u „mesta sećanja” u kojima je sva istorija sačuvana i ponovo ispričana. Turizam na taj način služi ne samo kao katalizator za pronalaženje značenja i identiteta u industrijskoj prošlosti nego kao i sredstvo za očuvanje industrijskog nasleđa [1].

Zaista, turizam industrijskog nasleđa postaje integralni deo turizma kulturološkog pejzaža u kojem je lepota u očima onog koji posmatra [2].

2. KONCEPT

Početak ovog veka u Novom Sadu obeležila je haotična gradnja velikog broja stambenih objekata, pre svega neodgovarajućih propisa, kao i nepoštovanja postojećih propisa. Ovakvim načinom gradnje neka naselja su bila pogođena više nego druga, u prvom redu loše gradnje prednjače naselja Nova Detelinara i Grbavica. Kako ova gradnja velikog broja stambenog prostora nije praćena sadržajima javne namene dolazi do nedostatka istog na tim prostorima.

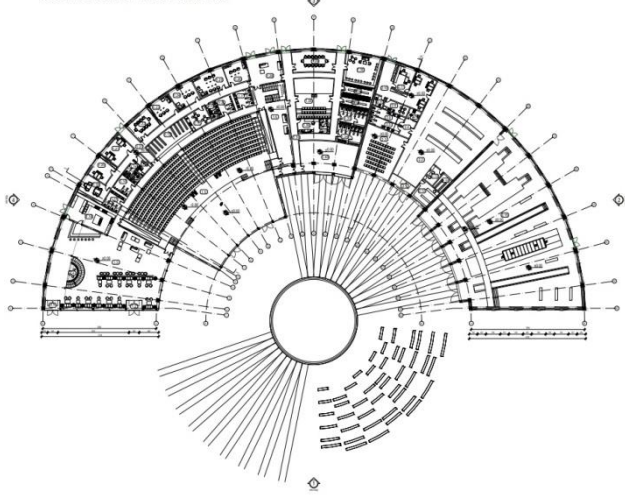
Prostor između dva naselja, Nove Detelinare i Novog Naselja nameće se kao idealan prostor za nadoknadu jednog dela javnih sadržaja u ovim naseljima. Prostor za javne namene je organizovan sa dve strane važne saobraćajnice u gradu, Bulevara Evrope što ovoj lokaciji obezbeđuje dobru povezanost i sa drugim krajevima grada koji mogu da gravitiraju do sadržaja na tom prostoru. Na strani bulevara koja pripada Novom Naselju nalazi se stara Ranžirna stanica koja više nije u funkciji. Sam objekat Ranžirne stanice je pod zaštitom, ali se nalazi u jako lošem stanju pa je kao takav idealan za rekonstrukciju u nove sadržaje potrebne ovim naseljima. Ovim projektom je predviđena dvojaka namjena ovog objekta, jedan deo (u lošijem stanju) predviđen je kao multifunkcionalna dvorana za održavanje raznih manifestacija, koncerata, predstava. Ovaj deo objekta sadrži i prostor kafe-restorana i bara. Drugi deo (u boljem stanju) predviđen je kao prostor muzeja železnice, ovim se čuva i uspomena na nekadašnju namenu objekta a i grad Novi Sad se obogaćuje novim muzejskim prostorom koji je nedostajao. U samom kompleksu stare ranžirne stanice nalaze se i drugi objekti, neki se zadržavaju praveći širi kompleks sadržaja (ostali objekti u kompleksu nisu tema dalje razrade kroz projekat), neki ostaju u funkciji dodatnih prostora za potrebe muzeja, a neki se uklanjaju. Širi pojas oko samog kompleksa po urbanističkom planu je predviđen kao parkovska površina, koja ovom delu grada svakako nedostaje. Sama pozicija objekta time postaje idealno mesto za ovakvu vrstu sadržaja.

NAPOMENA:

Ovaj rad proistekao je iz master rada čiji mentor je bila dr Ivana Miškeljin, red. Prof

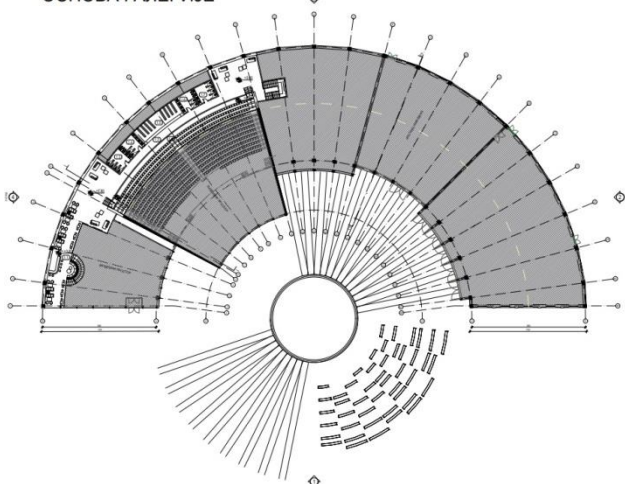
3. GRAFIČKI PRILOZI

ОСНОВА ПРИЗЕМЉА

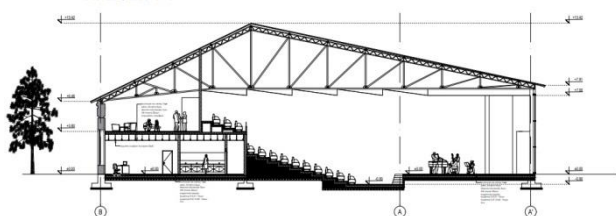
SLIKA 1 – PRIKAZ OSNOVE PRIZEMLJA

ОСНОВА ГАЛЕРИЈЕ

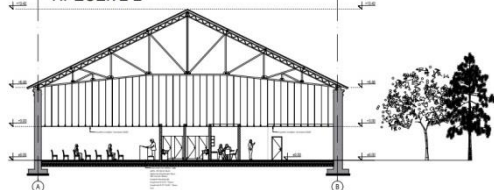

SLIKA 2 – PRIKAZ OSNOVE GALERIJE

ПРЕСЕК 1-1

ПРЕСЕК 2-2

SLIKA 3 – PRIKAZ PRESEKA

SLIKA 4 – AMBIJENTALNI PRIKAZ

4. FUNKCIONALNA PODELA

Oblikovanje objekta kao i sama funkcija mogu se podeliti u dve podceline, jedna celina objekta koja ima funkciju muzeja železnice je u potpunosti zadržala postojeći izgled objekta sa spoljašnje strane dok je prostor namenjen multifunkcionalnoj dvorani delimično zadržao spoljašnji izgled a delimično dobio novi izgled.

4.1 Prva podcelina – Muzej železnice

Muzej železnice funkcionalno je podeljen u dve podceline: jednu javnu, namenjenu posetiocima i drugu administrativnu, namenjenu zaposlenima.

Prva podcelina, javni deo objekta, namenjen posetiocima, u sebi sadrži sledeće:

- dva izložbena prostora - jedan koji je sačuvan u autentičnom izdanju kako je objekat izgledao i čemu je služila njegova namena i drugi manji u kome se organizuju izložbe i instalacije u modernoj i promenljivoj formi;
- prostor za održavanje konferencija i predavanja;
- sanitarni blok;
- biletarnica;
- garderoba;
- suvenirnica.

Ovom delu objekta se pristupa sa prostora platoa ispred objekta.

Druga podcelina, administrativna, namenjena zaposlenima u sebi sadrži sledeće:

- kancelarijski prostor za zaposlene;
- sanitarni blok;
- čajnu kuhinju.

Ovom delu se pristupa sa zadnje strane objekta. Obe celine su međusobno povezane.

4.2. Druga podcelina – Multifunkcionalna dvorana

Kao i muzej železnice i multifunkcionalna dvorana ima podelu na dve podceline, javni deo i na administrativni.

Prva celina, javni deo objekta, namenjen posetiocima u sebi sadrži sledeće:

1. prizemlje:

- atrijumski prostor u kome je smešten kafić sa pratećim prostorijama kao i biletarnica
- sala za koncerte, konferencije, predstave itd;
- dva sanitarna bloka sa podelom na muški, ženski i za osobe sa invaliditetom;
- garderoba;
- prostor za okupljanje publike;

2. galerija:

- bar;
- galerija;

- dva sanitarna bloka sa podelom na muški i ženski;
- garderoba;
- prostor za okupljanje publike.

Prizemlje i galerija su povezani sa dve vertikalne komunikacije. Javni pristup je obezbeđen sa bočne fasade objekta, koja je u potpunosti projektovana kao zid zavesa i na prvi pogled odmah upadljiva. Obezbeđena su dva ulaza. Pored ova dva ulaza po potrebi se otvaraju i dva ulaza za posetioce sa zadnje fasade objekta u delu preklapanja dve funkcije.

Druga celina, administrativna, namenjena zaposlenima i izvođačima u sebi sadrži sledeće:

- kancelariju direktora i dve kancelarije administracije;
- salu za sastanke namenjenu administraciji;
- sanitarni blok namenjen administraciji;
- čajnu kuhinju namenjenu administraciji;
- četiri prostorije za probe članova orkestra;
- čajnu kuhinju za izvođače;
- salu za sastanke izvođača;
- šminkernicu;
- svlačionice, mušku i žensku;
- sanitarni blok za izvođače sa tuševima;
- malu salu za probe hora;
- prostor za glavnog izvođača, dirigenta (u svom sklopu sadrži zaseban degažman i kupatilo);
- magacinski prostor.

Ovom delu se pristupa sa zadnje strane objekta preko pet ulaza, od kojih dva ulaza po potrebi budu preusmerena za potrebe pristupa posetilaca.

5. ZAKLJUČAK

Kada se govori o industrijskom nasleđu i istorijskoj baštini, železnica je ta koja nudi izrazito mnogo velelepno izgrađenih objekata čija je funkcija prevaziđena ili im je prosto lokacija u modernom svetu neupotrebljiva. Ovi arhitektonski biseri iz prošlih vremena nažalost propadaju nagriženi zubom vremena i bez mnogo pompe i vike, u tišini odlaze u zaborav. No ideja revitalizacije ovog, neprocenjivog industrijskog nasleđa može dati novi život ovim spomenicima pređašnjih vremena.

Ovaj rad predstavlja samo jednu od ideja ljudi koji ne žele da vide kako prebogata istorija železnice na ovim prostorima pod naletima kiše, vetra, ali i građevinskih mašina pohlepnih pojedinaca malo po malo nestaje u prašini. Restauracijom, transformacijom i preimenom moguće je od lokaliteta koji podsećaju na urbane džungle stvoriti nove sadržaje i ustanove koji će u svoj slavi svoje prošlosti doneti mnogo toga dobrog u budućnosti.

Stara ranžirna stanica u Novom Sadu već duže vremena predstavlja crnu mrlju na mapi Srpske Atine. Ovaj rad je pokušao da predstavi bogastvo njene istorije, približi opštoj javnosti njenu sadašnju sudbinu, ali i da za budućnost postavi temelje u novom ruhu tako što će joj se dati nova namena – multifunkcionalna dvorana (tako potrebna u njenom delu grada) i muzej železnice, tako potreban železnici, a i svima koji se sa nostalgijom sećaju najromantičnijeg prevoznog sredstva.

Takođe, ovaj rad svojom idejom ima želju i da podstakne druge da aktivno rade na očuvanju svoje kulturno-istorijske baštine, kako arhitekta i građevince, tako i gradske oce, ali i svakog građanina Srbije.

6. LITERATURA

[1] Gouthro, M. и Palmer, C. (2011) Pilgrimage in heritage tourism: Finding meaning and identity in the industrial past. У M. Conlin и L. Jolliffe, Mining Heritage and Tourism (pp. 33–43). New York: Routledge.

[2] Xie Feifan, P., (2015) Industrial Heritage Tourism, Tourism and Cultural Change

Kratka biografija:

Mirjana Todorović rođena je u Trebinju 1994. godine. Master rad na Fakultetu tehničkih nauka iz oblasti Arhitekture – Arhitektonsko projektovanje odbranila je 2024. godine.

kontakt: michav.994@gmail.com